

Spis treści

<i>Paweł Bytniewski</i> : Michel Foucault: Nauki niedojrzałe i ich epistemologia.....	3
<i>Jerzy Bobryk</i> : Daimonion Sokratesa, neuroza Kierkegaarda, szaleństwo Nietschego. Psychologia twórczości naukowej, metodologia badań naukowych	29
<i>Anna Michalska</i> : Siateczkowy model rozwoju nauki a struktura racjonalnego działania	41
<i>Cezary Józef Olbromski</i> : Intersubiektywność świadomości a Edmunda Husserla czas intermonadyczny: ujęcie w warunkach kategorii «teraz»	59
<i>Michał Stelmach</i> : Charakter i podstawy „metanauki” Ludwiga Wittgensteina	75
<i>Tomasz Rzepiński</i> : Spór o status poznawczy hipotezy uszkodzeń reperfuzyjnych we współczesnej kardiologii	87

DYSKUSJE I POLEMIKI

<i>Krzysztof Kościuszko</i> : Zreformujmy behawioryzm! (Głos w debacie <i>mind-body</i>)	113
---	-----

KRONIKA	119
---------------	-----

Contents

<i>Paweł Bytniewski: Michel Foucault: Immature Science and Their Epistemology</i>	3
<i>Jerzy Bobryk: The Demon of Socrates, Kierkegaard's Neurosis, Nietzsche's Insanity. The Psychology of Scientific Creativity and the Methodology of Scientific Researches</i>	29
<i>Anna Michalska: The Reticulated of Scientific Change and Structure of Rational Action</i>	41
<i>Cezary Józef Olbromski: Intersubjectivity of the Consciousness and the Edmund Husserl's Inter-monadic Time: Framework of the Category of the «Now»</i>	59
<i>Michał Stelmach: The Character and Foundations of "Meta-science" in Wittgenstein's Tractatus</i>	75
<i>Tomasz Rzepiński: Controversy over the Cognitive Status of Lethal Reperfusion Injury Hypothesis in Contemporary Cardiology</i>	87

DISCUSSION AND POLEMICS

<i>Krzysztof Kościuszko: Mind-body problem</i>	113
--	-----

CHRONICLE	119
-----------------	-----

Michel Foucault: nauki niedojrzałe i ich epistemologia

W artykule analizuję różne punkty widzenia i odnoszę się do różnych oczekiwań, jakie można wysuwać pod adresem pojęcia „niedojrzałych nauk”, zaproponowanego przez I. Hackinga w związku z Michela Foucaulta archeologią wiedzy. W tym kontekście archeologię wiedzy należy rozumieć jako pewien rodzaj epistemologii ułożonej poza standardowymi podejściami do nauki, epistemologii, której głównym pytaniem jest kwestia: „W jaki sposób możemy i jak powinniśmy badać nauki niedojrzałe?”. Zasadniczą presumpcją Foucaulta podejścia do tego zagadnienia jest stwierdzenie: „Co jednak, jeśli wiedza empiryczna w określonej epoce i kulturze rzeczywiście posiadała określoną regularność? I jeżeli sama możliwość rejestrowania faktów, doświadczania ich, wypaczania ich w tradycji bądź korzystania z nich na sposób czysto spekulatywny, jeżeli nawet to nie zależało od przypadku? Jeżeli błędy (i prawdy), obstawanie przy dawnych przekonaniach – do których zaliczają się nie tylko prawdziwe odkrycia, ale również najbardziej naiwne idee – jeśli wszystko to podlegało w określonym momencie prawom pewnego kodu wiedzy?” Nauki humanistyczne stanowią pierwszorzędne pole tego rodzaju dociekań zarówno ze względu na ich szczególną historię, jak i specyfikę ich konceptualizacji. Na czym zatem polega specyfika ich historii? Czy pojęcie nauk niedojrzałych sugeruje, że nauki humanistyczne są niedojrzałe ze swej natury czy raczej są niedojrzałe w ten sam sposób, jak minione postaci nauk przyrodniczych? Na czym polega archeologiczna problematyka tych kwestii? Jaka jest zdolność archeologii wiedzy do odpowiedzi na te pytania?

Michel Foucault: Immature Sciences and its Epistemology

The paper provides an overview of various perspectives as well as analysis of expectations concerning the concept of ‘immature sciences’ suggested by I. Hacking in the context of Michel Foucault’s archeology of knowledge. In this context, archeology of knowledge is a kind of epistemology situated beyond standard approaches to the sciences, epistemology whose main question is: “How is it possible and how should we in a given culture, did possess a well-defined regularity? If very possibility of registering facts, experiencing them, distorting them by tradition or using them in purely speculative way, if even all that was not accidental? If errors (and truths), the practice of old beliefs, including not only genuine discoveries, but also most naïve notions, obeyed, at a given moment, the laws of a certain code of knowledge?” Human sciences are the primary field for such an investigations, because of its peculiar history and specific conceptualizations. What is special in their history? Do this notion (immature sciences) suggest that human sciences are immature by their nature, or in the same manner as bygone forms of natural sciences? How can these issues be approached in the archeology? What is capacity of the archeology of knowledge to answer these questions?

Keywords: epistemology, human sciences

Daimonion Sokratesa, neuroza Kierkegaarda, szaleństwo Nietzschego. Psychologia twórczości naukowej, metodologia badań naukowych

Coś ty Atenom zrobił, Sokratesie
Że ci ze złota statuę lud niesie,
Otruwszy pierwej?...

Cyprian Norwid

Pierwsza część artykułu poświęcona jest sporom dotyczącym relacji pomiędzy rozwojem psychicznym, psychopatologią i twórczością. Teoria dezintegracji pozytywnej Kazimierza Dąbrowskiego dostarcza tu odpowiednich kategorii pojęciowych. W części drugiej rozważane są zależności pomiędzy aktami twórczymi i myśleniem uczonych a ich psychicznymi kryzysami i nieświadomością.

The Demon of Socrates, Kierkegaard's Neurosis, Nietzsche's Insanity. The Psychology of Scientific Creativity and the Methodology of Scientific Researches

The first part of the paper presents the discussion concerning the relations between psychological development, psychopathology and creativity. Kazimierz Dąbrowski's theory of positive disintegration provide the conceptual framework of the undertaken discussion

The second part of the paper considers the role of psychological crises and unconsciousness in creative processes and creative behaviors of scholars.

Key words: creativity, science, unconsciousness, psychopathology

Siateczkowy model rozwoju nauki a struktura racjonalnego działania

W artykule analizuję siateczkowy model zmiany naukowej, zaproponowany przez L. Laudana w jego *Science and Values*, mając na celu rekonstrukcję koncepcji racjonalności, jaką ten presuponuje. W swoich rozważaniach nawiązuję do teorii aktów mowy Jürgena Habermasa i podejmuję dyskusję na temat idei racjonalności instrumentalnej. Argumentuję, że na gruncie filozofii nauki model siateczkowy zwiastuje zmierzch klasycznego ideału racjonalności, skupionego wyłącznie na problemie uzasadniania sądów. Twierdzę, że model siateczkowy czyni koniecznym zastąpienie paradygmatu analitycznego, którego zasięg ogranicza się do semantycznego wymiaru nauki, odpowiednio pojętym modelem instrumentalnym, eksponującym zarówno semantyczny, jak i pragmatyczny aspekt poznania.

The Reticulated Model of Scientific Change and the Structure of Rational Action

In the paper, I analyze the reticulated model of scientific change, introduced by Larry Laudan in his *Science and Values*, aiming at reconstruction of the concept of rationality it presupposes. In elaborating on the model's structure I draw on Jürgen Habermas's theory of speech acts and discuss the concept of instrumental rationality. I argue that in the area of philosophy of science, the model heralds the demise of a classical ideal of rationality, based solely on the notion of justification of judgments. My claim is that reticulated model demands that the analytical paradigm, the scope of which remains confined to a semantic dimension of science, should be replaced with a properly understood instrumental model of rationality, displaying both semantic and pragmatic facet of cognition.

Keywords: philosophy of science, rationality

Intersubiektywność świadomości a Edmunda Husserla czas intermonadyczny: ujęcie w ramach kategorii «teraz»

„Chcąc znaleźć prawdę myśl musi być zupełnie swobodna, nie trzymać się żadnych symboli, nie reagować zawsze w ten sam sposób na pewne słowa, ani też nie rzutować projekcji znanych idei, czy przeżytych doświadczeń; musi być bardzo jasna, przejrzysta i niezmiennie prosta, wolna od jakichkolwiek złud, a nawet od samej skłonności do ich tworzenia”¹.

„Myśliciel jest częścią procesu myślenia. W istocie istnieje tylko myślenie”².

Konstytucja wewnętrznej świadomości czasu pełni zasadniczą rolę w Husserla fenomenologii czasu. Strumień świadomości, konstytuując czas wewnętrzny odnosi się do świata otaczającego – również do Innego – jako zwykłego elementu tego świata.

Sz szczególnie ważne są teksty późnego Husserla, w których możemy znaleźć nie tylko analizy strumienia świadomości pozostającego w relacji do świata otaczającego, lecz dodatkowo liczne i po części komplementarne – przywołam tylko pięć z nich – sposoby ujęcia intersubiektywności świadomości. W pismach późnego Husserla znaleźć można: (1) uaktywnienie podmiotu przez źródło primordialne (pra-*Ja* i sposób jego czasownienia), odgrywające zasadniczą rolę w konstytuowaniu świadomości czasu; (2) propozycję modelu świadomości intermonadycznego czasu świata społecznego (światów społecznych); (3) nie tylko analizy indywidualnych nakładających się dzięki ukształtowanej w ramach *Zeitigung* świadomości równoczesności czasowni, lecz również wtórne przenikanie się treści konstytuowanych i przeżytych w czasie intermonadycznym; (4) określenie wewnętrznych warunków uczasowienia strumienia świadomości Innego [*Ich-Spaltung, einfühlende Vergegenwärtigung*]; (5) oraz – i to wydaje się najważniejsze z punktu widzenia rozwiązywanego problemu – odniesienie do aktualnego momentu zmiany tworzącego świadomość «teraz» i przypisanego pierwotnie i pozatemporalnie świadomości.

Oddzielnego komentarza wymaga traktowanie przez Husserla czasu intermonadycznego nie jako czasu wspólnego strumieni świadomości, lecz jako zachodzenia na siebie horyzontów czasowych tożsamości *sensu stricto* (Husserl, Waldenfels).

Intersubjectivity of the Consciousness and the Edmund Husserl's Inter-monadic Time: Framework of the Category of the «Now»

The constitution of internal consciousness of time plays crucial role in the Husserlian phenomenology of time. Flow/stream of consciousness constituting internal time refers to the surrounding world and the Other as a regular element of this world. There are not only the analyses of flow of the consciousness but also the most crucial text included in late considerations of Husserl on the issue of intersubjectivity of the consciousness.

The author takes consideration into (1) activation of subject by primordial source playing most important role in constitution of the consciousness of time (the original "I" and manners of temporalizations of "I"); (2) proposition of model of the consciousness of inter-monadic time of social world; (3) complementary coexistence of what is constituted within inter-monadic time; (4) description of internal conditions of temporalization of the Other's consciousness [*Ich-Spaltung, einfühlende Vergegenwärtigung*]; (5) reference to the actual moment of change creating the consciousness of the «now».

Also inter-monadic time as coexistence and overlapping of temporal horizons of identity plays important role in the context of temporal socialization (Husserl, Waldenfels).

Key words: consciousness, intersubjectivity, «now», phenomenology of time

Charakter i podstawy „metanauki” Ludwiga Wittgensteina

Przedmiotem niniejszego artykułu jest „metanauka” u Wittgensteina i konsekwencje, jakie płyną z niej dla nauki i dyscyplin filozoficznych. Problem „metanauki” sytuuje się w kontekście modalności logicznych i dylematu „mówienie / pokazywanie”. Autor ujmuje *Tractatus logico-philosophicus* jako filozofię, mówiącą o nauce oraz filozofii, etyce i estetyce.

The Character and Foundations of „Meta-science” in Wittgenstein’s *Tractatus*

The subject of the paper is Wittgenstein’s „meta-science” and its consequences for the sciences and philosophical disciplines. The problem of „meta-science” originates in the context of logical modalities and „saying / showing” dilemma. Author accounts *Tractatus logico-philosophicus* as a set of philosophical truths concerning science, philosophy, ethics and aesthetics.

Key words: Meta-science, logical modalities, transcendental, truth, „saying / showing” dilemma.

Spór o status poznawczy hipotezy uszkodzeń reperfuzyjnych we współczesnej kardiologii

W niniejszym artykule przedstawione zostaną wybrane aspekty sporu dotyczącego statusu poznawczego hipotez wyjaśniających, formułowanych pod koniec XX wieku w kardiologii w kontekście zaobserwowanych w praktyce klinicznej zjawisk o charakterze abnormálním. Celem będzie przedstawienie krytycznej analizy procesu uzasadniania tych hipotez. Pokażemy w jaki sposób ich sformułowanie doprowadziło do ukształtowania trzech płaszczyzn sporu: metodologicznej, ontologicznej i pragmatycznej. Będziemy argumentowali na rzecz dwóch głównych tez. Po pierwsze, нефальсифіковальність formułowanych hipotez wyjaśniających doprowadziła do przyjęcia postawy o charakterze instrumentalnym. Po drugie, pokażemy, że przyjmowane postawy poznawcze kształtowały ocenę sytuacji klinicznych i w konsekwencji wpływały na proces podejmowania decyzji.

Controversy over the Cognitive Status of Lethal Reperfusion Injury Hypothesis in Contemporary Cardiology

This article presents selected aspects of the discussion on the cognitive status of explanatory hypotheses that were formulated at the end of the 20th century in cardiology in relation to abnormal phenomena observed in clinical practice. The aim is to provide a critical analysis of the validation process for such hypotheses. We are going to point out how their formulation contributed to the creation of three dimensions of the dispute: methodological, ontological and pragmatic. We will argue for the two theses. Firstly, due to the non-falsifiability of formulated explanatory hypotheses an instrumental attitude was adopted. Secondly, it will be demonstrated that adopted cognitive attitudes influenced the evaluation of clinical situations, and as a result, they had an impact on the decision-making process.

Key words: methodology, ontology